

สารบัญ

1. ความทุกข์ยาก	ทำไมเด็กฐานะยากจนถึงต้องดิ้นรน ในโรงเรียน? ความสำคัญของทักษะ ทางพฤติกรรม และ “โอเค ตอนนี้ เรารู้แล้ว เราจะทำอย่างไรต่อ?”	14
2. กลยุทธ์	ปัญหาเกี่ยวกับการขยายผล วิธี การต่างกัน โยงใยเดียว เรื่องราวที่ ไม่ขาดตอนตั้งแต่เกิดจนจบจนมัธยม ปลาย	22
3. ทักษะ	เราเห็นพ้องต้องกันไหมว่าจะสอน ความเพียรให้ดีที่สุดได้อย่างไร? การสอนเรื่องอุปนิสัยโดยไม่เอ่ยคำ ว่าอุปนิสัยเลย คำว่า “สอน” เป็น คำที่ถูกต้องที่จะใช้หรือไม่?	26
4. ความเครียด	คำอธิบายโดยย่อถึงการตอบสนอง แบบสู้หรือหนี ความเครียดส่งผล เสียอย่างไรต่อสมอง ทำไมสมอง ส่วนบริหารจัดการถึงสำคัญใน โรงเรียน	32

5. ผู้ปกครอง	การทำความเข้าใจโลกได้อย่างไร ความสำคัญของ “การส่งและ สนองกลับ” จะช่วยการรับมือกับ ความเครียดได้ (หรือไม่) อย่างไร	38
6. ความสะท้อนใจ	คะแนน ACE ของคุณคือเท่าไร? ประสบการณ์ความทุกข์ยาก vs. สภาพแวดล้อมที่ลำบาก คะแนน ACE มีผลต่อความสำเร็จด้านการ เรียนอย่างไร	44
7. การเพิกเฉย	การเพิกเฉยที่ “ดี” มีไหม? ผลกระทบรุนแรงของการถูกปล่อย ปละละเลยเรื้อรัง บทเรียนจาก สถานเลี้ยงเด็กกำพร้าในรัสเซีย	50
8. ความช่วยเหลือ ช่วงปฐมวัย	ทำไมช่วงขวบปีแรกถึงสำคัญ เมื่อ จบการศึกษาเจอกับวิทยาศาสตร์ สมอง การพูดคุยกับเด็ก และความ ยากลำบากในการตัดสินใจของ ผู้กำหนดนโยบาย	56
9. ความผูกพัน	การศึกษาจากจามูกาบอกอะไร เราบ้างเกี่ยวกับความผูกพันกับ ผู้ปกครอง การสร้าง “ฐานมั่นคง”	62

เราสามารถแจกใบปลิวและปล่อย
ให้ผู้ปกครองหาทางเองต่อจากนั้น
เลยได้ไหม?

- 10. การเยี่ยมบ้าน** ความผูกพันและการติดตาม 70
พฤติกรรม จูเลียนนาและ
เหตุการณ์จ้วงคุกที่ “เราเพียง
เสริมประสบการณ์แ่บวคพวกนี้
เข้าไป”
- 11. นอกบ้าน** ผลกระทบโครงการ Educare 78
การเข้าถึงผู้ดูแลเด็กนอกระบบ
ช่วยให้ครูเตรียมอนุบาลรู้สึกร
เครียดน้อยลง ต้นแบบการควบคุม
ตนเองสองทิศทาง
- 12. ตัวต่อ** สิ่งใดเปลี่ยน (และไม่เปลี่ยน) ใน 86
อนุบาล “อาจมีเหตุผลอื่นมากกว่า
การที่คุณไม่ทนมันให้มากพอ”
รากสีกของความอดทนอดกลั้นและ
ความไม่ย่อท้อ
- 13. 5นัย** ประวัติศาสตร์การ “ไม่จำยอม” 92
ใครถูกพักการเรียน และทำไม
ผลกระทบจึงตกอยู่กับนักเรียน

- 18.ชุดความคิด** ครูจงจงฉันเป็นเพื่อนหรือเป็น ศัตรู? พลังของการเปลี่ยนแปลง ด้วยโพสต์อิท ปิดสัญญาณการ เตือนต่อผู้หรือหนี 134
- 19.ความสัมพันธ์** ทำไมเราจึงถึงถูกกระโจนเข้าไป และทำไมเราสามารถพูดถึงมันได้ บรรยากาศห้องเรียนส่งผลต่อ คะแนนสอบอย่างไร เป็นไปได้จริงๆ หรือที่เราจะเปลี่ยนโรงเรียนทั้ง โรงเรียน? 142
- 20.วิธีการสอน** จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อครูปล่อยให้ การควบคุม? โครงการและสัมมนาที่ นักเรียนริเริ่มเอง การมอบหมาย งานที่ท้าทาย เข้มข้น และลึกซึ้ง 150
- 21.ความท้าทาย** ทักษะพื้นฐานหลายอย่าง เช่น การ ให้แก้ปัญหาลึกลับ น้อยๆ วิธีการ แบบญี่ปุ่น กลยุทธ์ที่ครอบงำการ สอนแบบอเมริกัน “ความสงสัย และสืบสวนควรเกิดขึ้นน้อยที่สุด” 162

22. การเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง	ความต้องการของตลาดแรงงาน ในศตวรรษที่ 21 “การเรียนรู้ อย่างลึกซึ้งนั้นโดยประวัติแล้ว เป็นเรื่องของผู้มีอันจะกิน” การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนเตรียมประถมศึกษาเอล์มซิตี	168
23. ทางออก	นักเรียนเจ็ดล้านคนที่มีชีวิตอยู่กับ ความยากจนอย่างรุนแรง ระบบ ที่บกพร่อง การเปลี่ยนนโยบาย การปฏิบัติ และวิธีคิดของเรา	178
กิตติกรรมประกาศ		184
แหล่งความรู้เพิ่มเติม		188
รู้จักผู้เขียน		190
รู้จักผู้แปล		191

Helping Children Succeed

What Works and Why

by
Paul Tough

ปั้นให้รุ่ง
สร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้
เพื่อเด็กทุกคน

แปลโดย
พรส สุงเด่น

แด่ชาร์ลส์
ที่ชีวิตเพิ่งเริ่มต้น

1

ความทุกข์ยาก

ในปี 2013 สหรัฐอเมริกาเตะเส้นชัยทางการศึกษาเป็นครั้งแรกหลังจากที่นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนรัฐ หากพูดให้ชัดคือร้อยละ 51 มีรายได้ต่ำกว่าฐานรายได้ขั้นต่ำที่รัฐบาลกลางกำหนด ซึ่งหมายความว่าพวกเขามีสิทธิ์ได้รับอาหารกลางวันฟรีหรืออาหารที่สนับสนุนโดยรัฐได้ ถึงแม้ว่านี่จะไม่ใช่ว่าตัวเลขที่โตขึ้นในช่วงข้ามคืน ตามข้อมูลที่จัดเก็บโดยมูลนิธิเฮาเชอร์นเอดูเคชันพบว่าสัดส่วนของนักเรียนอเมริกันในโรงเรียนรัฐที่อยู่ในเกณฑ์มีรายได้น้อยนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่มูลนิธิได้เริ่มติดตามข้อมูลนี้เมื่อปี 1989 (ตอนนั้นมีเพียงหนึ่งในสามของนักเรียนที่เข้าข่ายนี้) การเตะหมุดหมายเกินร้อยละ 50 อาจดูเป็นเพียงความต่างเชิงสัญลักษณ์ แต่นัยครั้งนี้สำคัญมาก มันบอกเราว่าความท้าทายของการสอนเด็กรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ไม่ใช่ปัญหารองของการศึกษาอเมริกันอีกต่อไป การช่วยเด็กรายได้ต่ำมุ่งสู่ความสำเร็จได้กลายเป็นพันธกิจหลักของโรงเรียนรัฐในสหรัฐ และท้ายที่สุดแล้วจะกลายเป็นความรับผิดชอบหลักของชาวอเมริกันทุกคน

นี่คือความรับผิดชอบที่เราพลาดไป หากดูตามสถิติจากกระทรวงศึกษาธิการสหรัฐอเมริกาแล้ว ช่องว่างความแตกต่างของคะแนนทดสอบการอ่านและการคำนวณของเด็ก ม.2 ระหว่างเด็กยากจนและเด็กที่ร่ำรวยกว่านั้นไม่ได้ลดลงเลยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา (ช่องว่างนี้ลดลงในกลุ่มเด็ก ป.4 ในระหว่างสองทศวรรษนี้ แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น) ในทางกลับกัน ช่องว่างความต่างระหว่างคะแนนสอบ SAT ของเด็กฐานะดีและเด็กยากจนในระดับชั้นมัธยมปลายนั้นกลับสูงขึ้นในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา จากคะแนนที่ต่างกัน 90 คะแนน (คะแนนเต็ม 800 คะแนน) ในช่วงทศวรรษ 1980 กลายเป็นคะแนนต่างกัน 125 คะแนนในปัจจุบัน ความต่างอย่างเห็นได้ชัดในอัตราการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยระหว่างเด็กฐานะดีและเด็กจากครอบครัวรายได้ต่ำนั้นก็สูงขึ้นอย่างมากเช่นกัน และทุกวันนี้ การเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจก็ยังคงจำกัดอย่างมาก นอกเสียจากว่าผู้ปกครองจากครอบครัวรายได้ต่ำนั้นจะเรียนจบปริญญา เยาวชนที่โตจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนที่สุด 20 เปอร์เซ็นต์สุดท้ายของสังคม (รายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 21,500 ดอลลาร์สหรัฐ) และไม่ได้จบปริญญา มีโอกาสเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่จะหลุดพ้นจากการอยู่ในชนชั้นล่างเมื่อเขาโตขึ้น

ความเหลื่อมล้ำนี้ยังคงขยายตัวขึ้นไป แม้ว่าในสองทศวรรษที่ผ่านมา การลดช่องว่างคะแนนสอบระหว่างเด็กฐานะดีและฐานะยากจนจะเป็นเป้าหมายหลักของนโยบายการศึกษาาระดับประเทศ ตามหัวใจของกฎหมาย “ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง” (No Child Left Behind) สมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช และโครงการ “มุ่งสู่ยอด” (Race to the Top)

สมัยประธานาธิบดีบารัก โอบามา ความพยายามของรัฐบาลเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากกลุ่มไม่แสวงหาผลกำไร และหนุนหลังโดยกลุ่มเศรษฐีใจบุญที่มีเงินถุงเงินถัง ทั้งยังมุ่งมั่นที่จะขจัดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา ในระหว่างนี้ แน่ใจว่าความพยายามทั้งหลายได้สร้างความสำเร็จระดับปัจเจกมากมาย โรงเรียนและโครงการต่างๆ ได้สร้างความแตกต่างแก่ชีวิตของนักเรียนฐานะยากจนหลายคน แต่มันก็ยังไม่นำไปสู่การพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนยากจนโดยรวมเลย

ผู้กำหนดนโยบายและเศรษฐีใจบุญทั้งหลายยังไม่จริงจังเท่าไรกับประเด็นระดับชาติที่หาหรือกันมายาวนานว่าเราจะลดความเหลื่อมล้ำนี้ได้อย่างไร หรือแม้กระทั่งว่าเราควรลดมันด้วยซ้ำหรือไม่ ในขณะที่นักการศึกษาทั่วประเทศต่างรู้ว่าเด็กๆ ที่เผชิญกับความยากลำบากนั้นต้องดิ้นรนอย่างหนักเพียงใด รวมทั้งนักสังคมสงเคราะห์ ที่ปรึกษา แพทย์เด็ก และผู้ปกครองเอง ถ้าคุณทำงานกับเด็กที่เติบโตมาพร้อมความยากจนหรือความทุกข์ยาก คุณจะรู้ว่าไม่ง่ายเท่าไรที่ครูและผู้เชี่ยวชาญต่างๆ จะเข้าถึงเด็กกลุ่มนี้ ไม่ง่ายที่จะกระตุ้นพวกเขา ไม่ง่ายที่จะทำให้พวกเขาใจเย็นลง และไม่ง่ายเลยที่จะสร้างความผูกพัน นักการศึกษาหลายคนทำลายกำแพงเหล่านี้ได้ (อย่างน้อยก็กับเด็กบางคน) แต่ผมเคยคุยกับอีกหลายร้อยคนทีในช่วงปีที่ผ่านมา รู้สึกเหนื่อยล้า ท้อแท้ สับสนเหลือเกินกับงานของพวกเขา

พวกเราทั้งหลายที่พยายามเอาชนะความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาต่างต้องเจอกับอุปสรรคอย่างมาก บ้างเรื่องการเงิน บ้างเรื่องการเมือง บ้างก็ความเป็นราชการ แต่อุปสรรคแรกๆ

ผมกลับมองว่าเป็นเรื่องของแนวคิด กล่าวคือเรายังไม่เข้าใจกลไกเบื้องหลังว่าความลำบากวัยเด็กส่งผลอย่างไร การเติบโตมากับความยากจนจะนำไปสู่ปัญหามากมายได้อย่างไร หรือถ้าจะเปลี่ยนคำถามใหม่คือ อะไรคือสิ่งที่การเติบโตท่ามกลางความมั่งคั่งสามารถให้กับเด็กได้ ขณะที่การโตมากับความยากจนไม่สามารถให้ได้

นี่คือคำถามที่ผมพยายามหาคำตอบจากการทำงานมามากกว่าสิบปี หนังสือเล่มแรกของผม *Whatever It Takes* ว่าด้วยงานของเจฟฟรีย์ แคนาดา (Geoffrey Canada) ผู้ก่อตั้ง Harlem Children's Zone รวมทั้งวิเคราะห์ประเด็นอื่นๆ ว่าชุมชนส่งผลต่อเด็กอย่างไร และประสบการณ์ของการอยู่ในชุมชนแออัดนั้นจำกัดโอกาสของเด็กอย่างไร ส่วนหนังสือเล่มที่สองของผม *เลี้ยงให้รุ่ง (How Children Succeed)* ว่าด้วยความท้าทายของเด็กต่อโอกาสในมุมมองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะ ความสามารถที่พวกเขาพัฒนา (และไม่ได้พัฒนา) ตลอดช่วงวัยเด็ก

ความสนใจของ *เลี้ยงให้รุ่ง* นั้นเกี่ยวข้องกับบทบาทของกลุ่มปัจจัยที่เรียกว่าทักษะด้านพฤติกรรม (noncognitive skills) หรือทักษะทางอารมณ์และสังคม (soft skills) ต่างๆ เช่น ความอดทนอดกลั้น ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความสามารถในการควบคุมตัวเองและการมองโลกในแง่ดี ที่ส่งผลต่อความท้าทายที่เด็กฐานะยากจนต้องพบเจอ และกลยุทธ์ที่จะช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จได้ คุณลักษณะพวกนี้ที่บางทีเรียกว่าอุปนิสัยที่เป็นจุดแข็ง (character strengths) กลายเป็นเรื่องที่

ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นและสร้างความหวังให้ผู้คนที่ศึกษาเรื่องพัฒนาการเด็ก ตอนนี้อย่างน้อยๆ คน รวมทั้งผมด้วย เชื่อว่านี่เป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กที่มีฐานะยากจน

ส่วนหนึ่งของหลักฐานสนับสนุนความเชื่อนี้มาจากประสาทวิทยาศาสตร์และกุมารเวชศาสตร์ ซึ่งงานวิจัยเมื่อไม่นานมานี้เผยให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงและไม่มั่นคงนั้นสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพในสมองและร่างกายของทารกและเด็ก การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลเสียต่อการพัฒนาศักยภาพทางจิตใจที่ช่วยให้เด็กสามารถควบคุมจิตใจและความรู้สึกของตนเองได้ และความเสื่อมทางพัฒนาการนี้ทำให้พวกเขาประมวลข้อมูลและจัดการอารมณ์ได้ยากขึ้นไปอีก ซึ่งจะส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในโรงเรียนต่อไป

งานวิจัยด้านประสาทวิทยาศาสตร์นี้สอดคล้องกับการศึกษาด้านจิตวิทยาในระยะยาวที่แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีทักษะด้านพฤติกรรม (รวมทั้งความสามารถในการควบคุมตัวเองและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี) นั้นมีความเป็นไปได้ที่จะมีพัฒนาการที่ดีกว่าเมื่อเติบโตไป การศึกษาชั้นที่สมบูรณ์ที่สุดนั้นติดตามเด็กที่เกิดในเมืองดุนีดีน (Dunedin) ประเทศนิวซีแลนด์ จำนวน 1,000 คนเป็นเวลานานหลายสิบปี ในช่วงต้นทศวรรษ 1970 ชี้ว่าเด็กที่มีทักษะด้านพฤติกรรมที่แข็งแกร่งนั้นสามารถเรียนต่อได้ในระยะเวลาที่ยาวกว่าและมีสุขภาพดีกว่า พวกเขายังมีโอกาสน้อยกว่าที่จะเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีปัญหาการชားเคินซินเชื่อหรือลงเอยในคุกอีกด้วย

ตั้งแต่ที่หนังสือของมดตีพิมพ์ในช่วงฤดูใบไม้ร่วงปี 2012 แนวคิดว่าคุณสมบัติเหล่านี้สำคัญ และมักถูกมองข้ามไปในมุมมองของพัฒนาการเด็กค่อยๆ กระจายตัวออกไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะในวงการการศึกษา แต่การพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นนี้ในหลายปีที่ผ่านมา ยังแทบไม่มีข้อตกลงว่าแล้วเราจะช่วยเด็กพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้อย่างไร นี่เป็นเรื่องน่าหงุดหงิดใจมากสำหรับนักการศึกษาทั้งหลาย และหลังจากหนังสือของผมออกมาแล้วเมื่อมีโอกาสได้ไปพูดคุยต่อหน้าครูและผู้เชี่ยวชาญพัฒนาการเด็ก ผมมักพูดถึงงานวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับชีววิทยาของความทุกข์ยากและเล่าถึงแพทย์ ที่ปรึกษา ครู และเด็กๆ ที่ผมได้พบในบันทึก รายงาน และเมื่อเล่าเรื่องจบลง ผมก็มักได้รับคำถามเดิมๆ เสมอว่า *โอเค ตอนนีเราารู้แล้ว แล้วจะอย่างไรต่อไป?* คุณครูที่ผมได้คุยด้วยล้วนเคยพบประสบการณ์ตรงที่ยืนยันว่าทักษะพฤติกรรมนั้นเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จทางการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนฐานะยากจน แต่พวกเขาไม่เคยได้รับคำอธิบายอย่างชัดเจนว่าจะสามารถพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้กับเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร ไม่ว่าจะจากหนังสือของผมหรือแหล่งข้อมูลอื่นใด

ดังนั้น ในฤดูร้อนปี 2014 ผมก็ตัดสินใจเริ่มออกเดินทางเสียงภัยครั้งใหม่ด้วยการทบทวนงานวิจัยที่เขียนถึงใน *เสียงให้รู้* และขยายขอบเขตรายงานถึงการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ชิ้นใหม่ ต้นแบบโรงเรียนใหม่ๆ และวิธีการใหม่ๆ ในการยื่นมือช่วยเหลือเด็กทั้งในและนอกโรงเรียน หนังสือเล่มนี้เป็นปลายทางสำคัญ